

mellom ulike genrer, og bla bakerst i boken for å følge fotnoter og billedbeskrivelser. Hindringene til tross: Det er ikke tvil om at Claesson har levert et grundig, viktig og interessant arbeid som fortjener å leses av mange både innenfor og utenfor akademia.

Margareta Nockert og Göran Possnert 2002. *Att datera textilier*. Gidlunds förlag, Södertälje. 120 s. Ill.

Anmeldt av Marianne Vedeler

Att datera textilier er en bok om hvilke muligheter som finnes til å datere historiske og arkeologiske tekstiler. Boken har et sterkt fokus på radiologisk datering, og da spesielt gjennom tandemakseleratorsystemet. En stor del av boken presenterer nye og til dels oppsiktsvekkende dateringer av velkjent materialtilfang fra Norden, fortrinnsvis fra Sverige og Norge. Her får vi resultater av akseleratoranalyser utført over en rekke år på 1990-tallet, i en periode hvor det foregikk en suksessiv utvikling og forbedring av denne metoden. Forfatterne henvender seg i første rekke til museumssektoren og til humanister innenfor tekstil og draktvitenskap.

Boken er delt inn i tre hoveddeler. Første del er viet ulike tekstilvitenskapelige dateringsmetoder, fra materialhistorikk til farger, teknikk og mønster. Andre del tar for seg naturvitenskapelige metoder for datering av tekstil. Etter en svært kort presentasjon av pollenanalyse og dendrokronologi får vi en mer grundig innføring i radiologisk datering. Den begynner med å forklare det naturlige kulletts sammensetning i våre omgivelser, og hvordan det radioaktive ^{14}C dannes i atmosfæren og opptas i næringskjeden. Videre forklares hvordan ^{14}C -prøver renses, før vi presenteres for en illustrert beskrivelse av selve

måleprosedyren. Kapitlet byr også på en pedagogisk forklaring på noen av forskjellene mellom konvensjonelle målinger av ^{14}C , og målinger med tandemakselerator. Akseleratorteknikken krever langt mindre prøvemateriale enn konvensjonelle målinger. Dette gjør denne metoden betydelig mer anvendbar, ikke minst for arkeologiske tekstiler, som ofte er svært fragmenterte.

Andre del av boken tar også opp problemstillinger knyttet til materiale som har gjennomgått konservering før prøven blir tatt ut, og viser hvordan tilførsel av organiske stoffer kan føre til feildatering. Andre mulige fallgruber ved denne dateringsmetoden gjøres også rede for, så som naturlig massefraksjonering og reservoareffekter som kompliserer dateringen av materiale fra enkelte områder. Forfatteren forklarer også hvorfor måleresultatene må kalibreres for å kompensere for varierende atmosfærisk kull-14 aktivitet. Dette er for humanisten nyttig innsikt, og kan øke bevisstheten rundt mulige feilkilder ved ^{14}C -analyser og håndtering av tekstilmateriale i forbindelse med konservering.

Den tredje delen av boken er betydelig mer omfangsrik enn de foregående to, og strekker seg over 66 av bokens 120 sider. Vi blir her presentert for resultatene av et samarbeidsprosjekt mellom den tidligere tekstilavdelingen ved Riksantikvarieämbetet i Stockholm, og Tandemlaboratoriet i Uppsala. Forfatterne har tatt for seg både profane og kirkelige innredningstekstiler, relikvietekstiler og arkeologisk draktmateriale som har blitt ^{14}C -analysert i Sverige.

Det er denne delen som kanskje er mest interessant for et tekstilhistorisk interessert nordisk publikum. Her får vi en rekke ^{14}C -analyser av kjente tekstiler som "Drottning Margaretas gyllene kjortel" og "Bockstensfunnet". Det er disse funnene som sammen med "Överhogdalsbonader-

na” blir viet størst oppmerksomhet. De mange analysene foretatt på dette materialet gir også et innblikk i hvor store variasjoner det kan være i prøveresultatene av for eksempel prøver tatt fra ulike deler av et arkeologisk sett sluttet funn som Bockstensmannen. Analysene av prøver fra kjortelen og mantelen som var påkledd samme mann har for eksempel gitt ulike resultater. Det samme gjelder når flere analyser er utført på prøver fra samme plagg.

Göran Possnert og Margareta Nockert har en egen evne til å gjøre et vanskelig og relativt snevert tema tilgjengelig og interessant for et større publikum. Presentasjonene av materialtilfanget er i så måte forbillig. Resultatet av akseleratoranalysene er i enkelte tilfeller svært oppsiktsvekkende. Et eksempel er den nye og svært sene dateringen av Åslevanten fra Västergötland, som forfatterne selv legger vekt på. For et norsk publikum vil nok diskusjonen rundt Skjoldehamndrakten fra Nordland og den nye dateringen av denne også vekke interesse.

Vi skulle gjerne fått vite mer om hvilken teknologisk utvikling som har funnet sted innenfor tandemakseleratormetoden, og hvorvidt denne utviklingen har ført til markert forskjellige dateringsresultater på samme gjenstandsmateriale. Det ville vel for eksempel vært naturlig å problematisere dette i forhold til Skjoldehamndrakten, hvor flere ^{14}C -prøver er analysert over tid. Når naturvitenskap og humaniora sammen viser oss en så merkelig gåte som her, begynner det virkelig å bli spennende.

Sammen med de faktiske tekstildateringene er det for et humanistisk orientert publikum i første rekke de naturvitenskapelige dateringsmetoders muligheter og feilkilder sammenliknet med typologisk og stilhistorisk datering som i denne sammenheng er mest interessant. De ulike date-

ringsmetodene gir i flere tilfeller svært sprikende resultater.

I begynnelsen av boken uttrykker forfatterne et ønske om å kunne aldersbestemme drakt og tekstilmateriale gjennom en objektiv metode fri for vurderinger. Denne boken synes i så måte totalt upåvirket av mange år med postmodernistisk for ikke å si postprosessuell tilnærming. Pendelen synes her å ha svingt tilbake mot et mer positivistisk grunnsyn, og er i så måte forsåvidt i takt med tiden. Det er imidlertid problematisk at dette ståsted overhodet ikke er diskutert.

Bokens største svakhet er at den ikke i større grad problematiserer den divergensen som i mange tilfeller eksisterer mellom humanistiske og naturvitenskapelig baserte dateringer. I det tekstilmaterialet som presenteres i boken ligger mulighetene for dette åpne.

På samme måte som i ”Bockstensmannen och hans dräkt” har denne boken fått en upretensjøs tittel og et enkelt visuelt uttrykk. Boken rommer likevel gode fargebilder av større deler av materialtilfanget. De kalibrerte analyseresultatene er vist med grafikk fra kalibreringsprogrammet OxCal, slik det også er tilgjengelig i nettversjonen. Alt i alt er dette en bok til nytte og glede for museumsfolk og drakt- og tekstilforskere innenfor mange fag. Forfatterne viser hver på sitt felt stor innsikt i fagområdet.